

Η ΡΗΤΟΡΙΚΗ ΤΕΧΝΗ ΣΤΟ ΕΡΓΟ ΤΟΥ ΕΥΡΙΠΙΔΗ

Ο Ευριπίδης, όπως αναφέρθηκε και στην Εισαγωγή, έζησε την εποχή της ακμής της ρητορικής τέχνης, η οποία ασκούνταν με επιτυχία στην αγορά και στην εκκλησία του δήμου (συμβουλευτικοί λόγοι), στα δικαστήρια (δικανικοί λόγοι) και στις επίσημες συναθροίσεις-πανηγύρεις (επιδεικτικοί λόγοι).

Τα μέσα που χρησιμοποιούσαν οι ρήτορες για να πείθουν, τα είχαν ήδη διδάξει οι σοφιστές, οι σύγχρονοι του Ευριπίδη, αλλά οργανωμένα, συστηματικά και επιστημονικά, παρουσιάζονται από τον Αριστοτέλη, έναν αιώνα μετά, στο βιβλίο του *Ρητορική Τέχνη*.

Κατά τον Αριστοτέλη, τρία είναι τα συστατικά στοιχεία των οποίων ο ικανός ρήτορας πρέπει να κατέχει και να γνωρίζει τον χειρισμό τους, κι αυτά είναι το **ήθος**, το **πάθος** και ο **λόγος**. Το **ήθος** αναφέρεται τόσο στο ήθος του ρήτορα, όσο και στο ήθος των ακροατών, το οποίο ο ρήτορας πρέπει να έχει μελετήσει για να μπορεί να τους πείσει. Έτσι, ο ρήτορας πρέπει να δείξει ότι είναι ενάρετος και σώφρων, για να προδιαθέσει ευνοϊκά τους ακροατές απέναντί του και πρέπει να δείξει ότι ισχύει το αντίθετο για τον αντίδικό του. Δεν αρκεί όμως να απευδύνεται μόνο στη λογική των ακροατών, αλλά με την κατάλληλη χρήση των συναισθημάτων (*του πάθους*), όπως η οργή, η αγάπη και το μίσος, ο φόβος κ.ά., να διεγείρει σε αυτούς την προσδοκώμενη ανταπόκριση. Τέλος, με τον **λόγο**, εννοείται η διατύπωση των συλλογισμών - επιχειρημάτων με τους κατάλληλους γλωσσικούς και εκφραστικούς τρόπους, έτσι ώστε ο ρήτορας να πείσει και να ελκύσει προς την άποψή του τους ακροατές. Τύποι αποδεικτικών ή ανασκευαστικών συλλογισμών είναι π.χ. η **αντιστοιχισή ενός πράγματος με ένα άλλο**, η **αντιστροφή των κατηγοριών προς τον αντίπαλο**, η **επαγωγή** κ.ά. Η ευφυής χρήση των επιχειρημάτων θα πρέπει να υπηρετείται από το κατάλληλο ύφος και την κατάλληλη εκφορά του λόγου από τον ρήτορα.

ΤΡΟΠΟΙ ΠΕΙΘΟΥΣ – ΜΕΣΑ ΠΕΙΘΟΥΣ

Η ΠΕΙΘΩ επιδιώκεται με ΕΠΙΚΛΗΣΗ στη λογική, στο συναίσθημα, στην αυθεντία, στο ήθος.

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΗ ΛΟΓΙΚΗ

Μέσα πειδούς:

1. Επιχειρήματα • συλλογισμοί • ερωτηματικές προτάσεις ή ρητορικά ερωτήματα.
2. Τεκμήρια • παραδείγματα • εμπειρικές αλήθειες • παραδέματα • μαρτυρίες • γεγονότα (ιστορικά κ.ά.).

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ

Μέσα πειδούς:

1. Περιγραφή • εικόνα.
2. Αφήγηση - Χρήση συγκινησιακού – μεταφορικού λόγου (λέξεις συναισθηματικά φορτισμένες, ειρωνεία, σαρκασμός, χιούμορ, υπερβολή, μεταφορά, λογοπαίγνιο, δισημία, συνειρμός)
- Χρήση ρητορικών ερωτημάτων.

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΗΝ ΑΥΘΕΝΤΙΑ

Μέσα πειδούς:

1. Αναφορά σε λόγια μιας προσωπικότητας - Αποφδέγματα - Ρητά - Γνωμικά - Παροιμίες.

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΟΜΙΛΗΤΗ

Μέσα πειδούς:

1. Έπαινοι - Εγκώμια (Ο ομιλητής επαινεί τον εαυτό του για να κερδίσει την εκτίμηση του ακροατηρίου).

ΕΠΙΚΛΗΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΑΚΡΟΑΤΗ

Μέσα πειδούς:

1. Άμεσος ή λανθάνων αξιολογικός χαρακτηρισμός των ακροατών, με επαίνους ή μομφές, με σκοπό να προκαλέσει τα επιθυμητά συναισθήματα.

ΕΠΙΘΕΣΗ ΣΤΟ ΗΘΟΣ ΤΟΥ ΑΝΤΙΠΑΛΟΥ

Μέσα πειδούς:

1. Κριτικές - Κατηγορητήρια (Ο ομιλητής κατηγορεί και υβρίζει τον αντίπαλο για να στρέψει τους ακροατές εναντίον του).

Πηγή: https://archeia.moec.gov.cy/sm/316/30_11_2006_pitho.pdf

